

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Zuzanna Rudzińska-Bluszcz

BK-VII.0520.206.2024
Warszawa, 15 listopada 2024 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w związku z interpelacją nr 3870 złożoną do Ministra Sprawiedliwości przez Panią poseł Krystynę Skowrońską w sprawie potrzeby podjęcia prac legislacyjnych w zakresie przysposobienia osób pełnoletnich, uprzejmie przedstawiam poniższą odpowiedź.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że przez przysposobienie rozumie się nawiązany między przysposabiającym, a przysposobionym stosunek prawnorodzinny podobny do stosunku między rodzicami a dzieckiem (art. 121 § 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2023 r., poz. 2809), dalej: „k.r.o.”). W polskim prawie rodzinnym, począwszy od wejścia w życie ustawy z dnia 27 czerwca 1950 r. – Kodeks rodzinny (Dz. U. z 1950 r., poz. 308), obowiązuje zasada, że sąd może orzec o przysposobieniu wyłącznie osoby małoletniej i tylko dla jej dobra, przy czym wymóg małoletniości winien być spełniony w dniu złożenia wniosku o przysposobienie, co w praktyce oznacza, że niekiedy – ze względu na upływ czasu potrzebnego na wydanie przez sąd orzeczenia o przysposobieniu – może zostać przysposobiona osoba już pełnoletnia (art. 114 § 1 i 2 k.r.o.).

Obowiązująca w polskim prawie przesłanka przysposobienia, którą stanowi „dobro dziecka”, jako nadrzędna zasada wszelkich rozstrzygnięć dotyczących dziecka jest także standardem międzynarodowym. Cel przysposobienia określa Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r., poz. 526, z późn. zm.), stanowiąc, że jest nim zapewnienie wychowania w rodzinie dzieciom, które zostały pozbawione swego środowiska rodzinnego lub które ze względu na ich dobro nie mogą pozostawać w takim środowisku (art. 20 Konwencji). Również zakres podmiotowy Europejskiej Konwencji o przysposobieniu dzieci, sporządzonej w Strasburgu 24 kwietnia 1967 r. (Dz. U. z 1999 r., Nr 99, poz. 1157 i 1158) dotyczy dziecka, które w chwili wystąpienia przez przysposabiającego z wnioskiem o przysposobienie nie ukończyło 18 lat, nie zawarło związku małżeńskiego, ani też nie jest uważane przez prawo za pełnoletnie (art. 3). Z kolei Konwencja o ochronie dzieci i współpracy międzynarodowej w dziedzinie przysposobienia międzynarodowego, sporządzona w Hadze 29 maja 1993 r. (Dz. U. z 2000 r., Nr 39, poz. 448 i 449), choć nie definiuje pojęcia dziecka, to wymaga wyrażenia przez nie zgody w przedmiocie przysposobienia przed ukończeniem przez nie osiemnastego roku życia, z czego wynika, że również ta Konwencja przyjmuje zasadę, iż

przysposobienie dotyczy osoby niepełnoletniej, chociaż może być orzeczone po przekroczeniu przez przysposobianego wymienionej granicy wieku (art. 3). Jak z powyższego wynika obowiązujące Polskę umowy międzynarodowe zasadniczo dotyczą tylko przysposobienia dzieci, a nie osób pełnoletnich.

W świetle obecnie obowiązujących w Polsce regulacji podstawową funkcją przysposobienia jest zapewnienie dziecku pozbawionemu środowiska rodzinnego warunków rozwoju społeczno-emocjonalnego analogicznych do tych, jakie panują w rodzinie naturalnej. Unormowania zawarte w k.r.o. eksponuje nadto niemajątkowy charakter tej instytucji.

Rozważając wprowadzenie możliwości przysposobienia osób pełnoletnich należy mieć na względzie, że z chwilą osiągnięcia przez dziecko pełnoletności ustaje nad nim władza rodzicielska oraz obowiązek opieki i świadczenia pomocy przez rodzica na rzecz dziecka, które (w sytuacji prawidłowego rozwoju) staje się wówczas samodzielne. Dziecko uzyskuje też, co do zasady, pełną zdolność do czynności prawnych, a tym samym pełne prawo do decydowania o sobie. W uzasadnieniu postanowienia z 19 maja 2004 r. I CK 654/03, Sąd Najwyższy stwierdził: „w toku postępowania sądowego o przysposobienie wymieniona uczestniczka postępowania osiągnęła pełnoletność, a zatem trudno mówić o konieczności zapewnienia jej prawidłowego rozwoju fizycznego i duchowego oraz zapewnienia jej właściwych warunków wychowawczych”.

W przypadku przysposobień osób dorosłych wątpliwości może także budzić główna przesłanka przysposobienia, jaką winno być dobro przysposobianego. Nie jest wykluczone, że w takim przypadku na plan pierwszy mogą wysuwać się motywy materialne, takie jak chociażby uzyskanie prawa do spadku w przypadku śmierci przysposabiającego, czy też określonych świadczeń wynikających ze stosunku pokrewieństwa, a kwestie związane z wychowaniem i zapewnieniem przysposobianemu środowiska rodzinnego zbliżonego do naturalnego pozostaną drugorzędne.

Należy także zauważyć, że w polskim systemie prawnym istnieje szereg możliwości, których celem jest ochrona osoby pełnoletniej, w zależności od tego, jakiej pomocy ona wymaga. Pierwszą z nich jest opieka prawna. W przypadku osoby pełnoletniej całkowicie ubezwłasnowolnionej, stosuje się odpowiednio przepisy o opiece nad małoletnim. Drugą możliwością jest ustanowienie kuratora dla osoby z niepełnosprawnością, jeżeli osoba ta potrzebuje pomocy do prowadzenia wszelkich spraw albo spraw określonego rodzaju lub do załatwienia poszczególnej sprawy. Zakres obowiązków i uprawnień kuratora określa sąd opiekuńczy, zgodnie z art. 183 § 1 k.r.o. Z kolei w przypadku potrzeby zabezpieczenia interesu majątkowego dotychczasowego podopiecznego, istnieje możliwość dokonania darowizny na jego rzecz, a na wypadek śmierci rodziny zastępczej, w której dotychczas się wychowywał, istnieje możliwość sporządzenia testamentu. Obecnie w Ministerstwie Sprawiedliwości trwają zaawansowane prace nad zniesieniem instytucji ubezwłasnowolnienia i wprowadzeniem modelu wspieranego podejmowania decyzji, który w będzie lepiej zabezpieczał interesy osób potrzebujących wsparcia.

Rozumiejąc argumenty podnoszone w kierowanych do Ministerstwa Sprawiedliwości pismach w sprawie wprowadzenia do polskiego porządku prawnego możliwości przysposobienia osób pełnoletnich, Ministerstwo Sprawiedliwości podjęło prace analityczne nad dopuszczeniem – jako wyjątku od ogólnych reguł przysposobienia – możliwości przysposobienia osoby pełnoletniej, która jest osobą z niepełnosprawnościami, potrzebuje wsparcia i była umieszczona w pieczy zastępczej. Rozważana jest możliwość przysposobienia takiej osoby, dla jej dobra, przez osoby, które sprawowały nad nią pieczę zastępczą, albo były opiekunami w podmiotach sprawujących instytucjonalną pieczę zastępczą, w przypadku, gdy między tą osobą, a sprawującymi funkcje związane z pieczę zastępczą nawiązała się więź uczuciowa i emocjonalna, jak między rodzicem a dzieckiem.

Aktualnie powyższe zagadnienie i zgłaszane w tym względzie postulaty zostały przedstawione Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Rodzinnego, która została powołana rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 5 marca 2024 r. w sprawie utworzenia, organizacji i trybu działania Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Rodzinnego (Dz. U. poz. 349), jako organ działający przy Ministrze Sprawiedliwości. W toku prac nad zmianami w prawie rodzinnym i opiekuńczym Komisja ta rozważy nowelizację regulacji dotyczących

Z wyrazami szacunku

Zuzanna Rudzińska-Bluszcz
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/